

PŘEHLED VÝZKUMŮ

49

Brno 2008

PŘEHLED VÝZKUMŮ

Recenzovaný časopis
Peer-reviewed journal

Ročník 49

Volume 49

Číslo 1–2

Issue 1–2

Předseda redakční rady
Head of editorial board

Pavel Kouřil

Redakční rada
Editorial Board

Herwig Freisinger, Václav Furmánek, Janusz K. Kozłowski,
Alexander RuttKay, Jiří A. Svoboda, Jaroslav Tejral, Ladislav Veliačik

Odpovědný redaktor
Editor in chief

Petr Škrdla

Výkonná redakce
Assistant Editors

Balász Komoróczy, Marián Mazuch, Ladislav Nejman,
Rudolf Procházka, Stanislav Stuchlík, Lubomír Šebela

Technická redakce, sazba
Technical Editors, typography

Pavel Jansa, Ondřej Mlejnek

Software
Software

Spencer Kimball, Peter Mattis, GIMP Development Team 2008: GNU
Image Manipulation Program, 2.6.1
GRASS Development Team 2008: Geographic Resources Analysis
Support System, 6.3.0
Kolektiv autorů 2008: Inkscape, 0.46
Kolektiv autorů 2005: L^AT_EX 2_ε

Fotografie na obálce
Cover Photography

Vrcholně středověká lotová závaží z českých a moravských lokalit.
Gruna, Hradisko (vlevo); Písek, u Šarlatského rybníka (v popředí); Ví-
cov, Městisko (vpravo dole); Boskovice, hrad (vpravo nahoře). Srov.
studii J. Doležela v tomto svazku. Foto P. Smékal.

*Medieval cup nested weights from czech and moravian sites. Gruna,
Hradisko (left); Písek, u Šarlatského rybníka (front); Vícov, Městisko
(bottom right); Boskovice, castle (top right). Cf. the article by J. Dole-
žel in this volume. Photo by P. Smékal.*

Adresa redakce
Address

Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i
Královopolská 147
612 00 Brno
IČ: 68081758
E-mail: pv@iabrno.cz
Internet: <http://www.iabrno.cz>

Tisk
Print

Arch, spol. s r. o.
Charbulova 3a
618 00 Brno-Černovice

KNIHOVNA AV ČR

PD 1520

Roč. 49, 2008, č. 1-2

91087/09

ISSN 1211-7250

MK ČR E 18648

Vychází dvakrát ročně

Vydáno v Brně roku 2008

Náklad 450 kusů

Copyright ©2008 Archeologický ústav AV ČR, Brno, v.v.i. and the authors.

Středověk a novověk

Middle Ages and Modern Times

Mittelalter und Neuzeit

BĚLOTÍN (OKR. PŘEROV)

„Železná brána“. Novověk. Sídliště. Záchranný výzkum.

V únoru až dubnu 2007 proběhl výzkumu neolitického sídliště na trase dálnice D47 v úseku 4705. Lokalita leží na mírném svahu obráceném k severovýchodu na břehu Vraženského potoka s nadmořskou výškou 320 m. Naleziště lze identifikovat v mapě MZ 1:10 000, list 25–12–13, v souřadnicích Z s. č.: J s. č. – 125 mm : 166 mm, 120 mm : 170 mm, 112 mm : 160 mm. V celkem 228 objektech bylo nalezeno mizivé množství nálezů. Pět jam obsahovalo zlomky novověké keramiky a cihel.

Marek Kalábek

Resumé

Bělotín (Bez. Přerov) „Železná brána“. Neuzeit. Siedlung. Rettungsgrabung.

BLÍŽKOVICE (OKR. ZNOJMO)

Kostel sv. Bartoloměje. Středověk. Kostel. Záchranný výzkum.

V souvislosti se sanováním vlhkého zdiva a s tím spojenými zemními pracemi se při kostele sv. Bartoloměje uskutečnil v roce 2006 archeologický dohled, který provedli pracovníci společnosti Archaia Brno, o. p. s. (Merta 2006). Poloha lokality je 48°59'56.36"N; 15°50'27.19"E. První zmínka o Blížkovících se objevuje v roce 1349. Fara je zmíněna k roku 1400. Písemně jako městečko jsou Blížkovice potvrzeny k roku 1498. Fara byla v letech 1700(?) až 1735 sídlem děkanátu, který se pak přesunul do Jevišovic (Hosák 2004, 92 a 963; Kuča 1996, 145–147; Samek 1994, 67). Kostel sv. Bartoloměje je jednolodní, orientovaná podélná stavba s odsazeným pětibocím uzavřeným presbytářem opatřeným opěrnými pilíři. Na severní straně k presbytáři přisedá sakristie. Před západní průčelí je předsazena věž. V literatuře je kostel považován za románský, konkrétně obvodové zdi původně plochostropé lodi, ke které byl v první čtvrtině 14. století přistaven presbytář se sakristií a pod ní se nacházející kostnice. Současně měla být vystavěna věž. V pozdním 16. století došlo k zaklenutí kostelní lodi (snad v roce 1584) a byla nahrazena gotická okna (Samek 1994, 67).

V intravilánu obce, stejně jako v blízkosti kostela, nebo v kostele samotném se mimo nález depotu že-

lezných předmětů na sklonku 19. století (Měchurová, Kukla, 2000) žádný archeologický výzkum neuskutečnil. V průběhu stavebních prací byly dokumentovány výkopy pro odvlhčení zdiva podél celého kostela. Dosahovaly hloubky 0,40 až 0,50 m, široké byly 0,40 m. Výkopy nezasáhly žádné archeologické terény, zastavily se nad úrovní hrobů bývalého farního hřbitova. Z druhotné polohy bylo získáno několik artefaktů, respektive zlomků keramiky, datované do středověku a novověku. Ojedinelý keramický fragment můžeme považovat za mladohradištní. V materiálu z výkopů byly obsaženy lidské kosti, pocházející z hrobů narušených mladší pohřební činností (hřbitov funguje doposud).

Částečně byly obnaženy rozšířené základové zdi opěrných pilířů presbytáře a vlastní základové zdivo kostelní lodi, přístavku předsíně, věže a presbytáře. Struktura zdiva (tzv. „lomové zdivo“) jednoznačně nedoložila předpokládané stáří kostelní lodi (Samek 1994, 67). Kostelní loď je však starší než presbytář, který k ní byl přiložen na spáru. Jeho stáří zřejmě odpovídá první písemné zmínce z roku 1349.

David Merta

Literatura

- Hosák, L. 2004: Historický místopis země Moravsko-slezské. Praha.
- Kuča, K.: Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. I. díl A–G. Praha 1996, s. 145 až 147.
- Merta, D. 2006: Blížkovice, kostel sv. Bartoloměje – sanace zdiva. Nálezová zpráva č. 85/06 uložena v archivu společnosti Archaia Brno, o. p. s.
- Samek, B. 1994: Umělecké památky Moravy a Slezska, 1. svazek. Praha.

Resumé

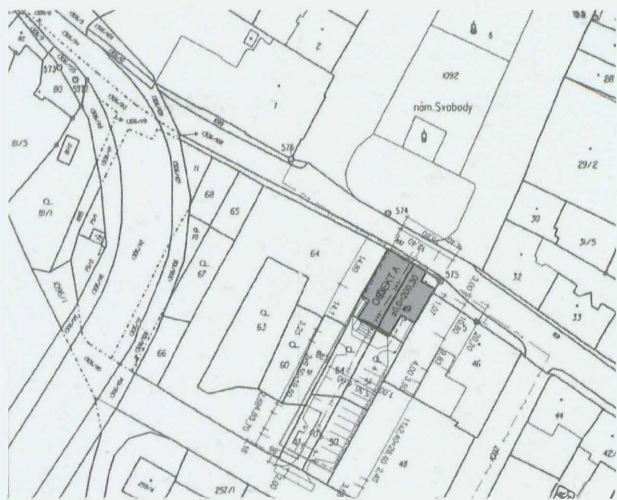
Blížkovice (Bez. Znojmo). Kirche des Hl. Bartolomäus. Mittelalter. Kirche. Rettungsgrabung.

BOHUMÍN (K. Ú. STARÝ BOHUMÍN, OKR. KARVINÁ)

Nám. Svobody, č. p. 26, 27. Středověk–novověk. Město. Záchranný výzkum.

V souvislosti s realizací projektu „Dostavba jihozápadní strany náměstí ve Starém Bohumíně–objekt A“

byl na lokalitě proveden v září až listopadu roku 2007 záchranný archeologický výzkum. Na výzkumu se podílel Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Ostravě, ve spolupráci s Archaia Olomouc, o. p. s.

Obr. 1: Starý Bohumín. Plán města s polohou zkoumané plochy. Abb. 1: Starý Bohumín. Der Stadtplan mit der Fläche der Ausgrabung.

Město leží na velkém protáhlém ostrově, ohraničeném někdejší mlýnský náhonem a Odrou, v těsné blízkosti státní hranice s dnešním Polskem. Zkoumaná lokalita se nachází v historickém jádru městečka (něm. „Oderberg“), které se konstitovalo někdy v 2. polovině 13. století z někdejší vesnice „Bogun“ (Kuča 2004, 165). Výzkum obsáhl prostor dvou městských parcel, přiléhajících k náměstí.

Vlastní terénní část archeologického výzkumu probíhala formou plošné exkavace v místě projektované zástavby až na úroveň archeologického podloží, které zhruba v hloubce cca 1,5–2 m představoval žlutý jíl. Nejstarší sídlištní aktivity představovaly pozůstatky dvou zahluobených suterénů dřevohliněných staveb, jedna odpadní jáma a související stratigrafické vrstvy, předběžně datované do období 13.–14. století. Následovaly další středověké nálezové situace s četnými nálezy keramiky, mazanice a zvířecích kostí, ojediněle i kovových předmětů. Z pozdního středověku, resp. raného novověku pocházely pozůstatky již zděných obytných staveb, doprovázených relikty dalších dřevěných staveb spíše hospodářského charakteru. Velice cenným se jeví nalezený soubor reliéfních renesančních kachlí s motivy Madony s Ježíškem, lancknechtů, znaku města Starý Bohumín, znaku rodu Bělíků z Kornic. Ústřední postavení v souboru však patrně náleželo kachli s poněkud realistickým vyobrazením spokojeného měšťana s korbelem piva a uzenkou v rukou. Do období 17. století lze předběžně zařadit poslední dřevěnou obytnou stavbu, z níž jsme zachytili zahluobený suterén. V 18. století zde byly již vybudovány zděné, převážně cihlové barokní domy č. p. 26 a č. p. 27, jejichž různě upravované konstrukce zde stály donedávna. Výzkum bude pokračovat v roce 2008.

Peter Kováčik, Mikuláš Schön, Michal Zezula

Literatura

Kuča, K., 1996: Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku, I. díl A–G, Praha.

Resumé

Starý Bohumín. Svobody Platz. Mittelalter - Neuzeit. Stadt. Rettungsgrabung.

BOUZOV (OKR. OLOMOUC)

Areál hradu, č. p. 8, p. č. 1, 97, 100, 101, 93/2. Vrcholný středověk, novověk. Hrad. Záchraný výzkum.

Lokalizace: Poloha lokality v ZM ČR 1 : 10000, list 24-21-04, rok vydání 1984, linie mezi body (mm od Z s. č. : mm od J s. č.): 180:336, 187:335, 193:332.

V měsících říjnu a listopadu byla realizována I. etapa výstavby teplovodní přípojky do SH Bouzov. Teplovodní přípojka byla vedena ve svahu od budovy fary a kostela sv. Gotharda do prostoru tzv. okružního příkoku pod mostem, oddělujícím vstupní budovu a branskou věž předhradí. Samotný termín okružní příkop je však lehce zavádějící, protože zde chybí kontreskarp, a dojem příkoku tak vytváří okružní zeď zasazená do svahu. V případě prostoru mezi vstupní částí a předhradím lze hovořit o šjiovém příkoku.

Samotnému průběhu ZAV a výkopovým pracím předcházelo 9 malých zjišťovacích sond (cca 0,8 × 0,4 m), které měly upřesnit údaje pro projektovou dokumentaci a také zjistit riziko ohrožení archeologických pramenů. Sondy ukázaly, že původní skalní reliéf je značně členitý a že plánovaný výkop v některých částech zasáhne pozdněstředověké a raněnovověké vrstvy. Proto bylo v měsících říjnu a listopadu pristoupeno k předstihovému výzkumu v linii budoucího teplovodu pomocí 9 ručně kopaných sond. Sondy S10-S16/07 měly rozměry 4 × 1 m, sonda S17/07 8 × 1 m a sonda S18/07 1,5 × 1 m. Nejzajímavějším zjištěním byla úroveň skalního podloží, která velmi kolísala. Zatímco v sondě S12/07 se podloží objevovalo již v hloubce 15 cm a v sondě S11/07 v hloubce 45 cm pod povrchem, v mnoha sondách nebylo dosaženo vůbec (S10/07, S16/07) ani při hloubce 1,6 m. Jinde zase rozdíl mezi skalním podložím v jedné části sondy a v druhé části sondy činil i 1,3 m (S14/07). Původní reliéf šjiového příkoku tvořila zřejmě přirozená skalní rozsedlina, upravovaná pouze v některých partiích, zejména v místech, kde byl vybudován most. Skalní kapsy a prohlubně pak byly již od průběhu 14. století dorovnávané materiálem z přestaveb hradu, hlavně sutěmi a kamenným štěrkem – navětralým a odlámaným podložím. Ze středověkých nálezů se vyskytovala „retardovaná“ keramika 14. a 15. století s příměsí zrn tuhy a s okraji ve formě různých variant okružní (obr. 2, 3). Jedná se o produkci nedalekých dílen ložtických hrnců, zejména páte keramické třídy dle V. Goše (2007, 57–60), které byly s Bouzovem součástí jednoho panství již od 14. století. V souborech byla zastoupena i tzv. krupičková keramika olomouckého okruhu (srov. Šlézar 2005, 106). Motivy na zlomcích pozdněstředověkých kachlí (zejm. sv. Jiří bojující